

K některým otázkám organizace soudobé obrany

Podplukovník Zdeněk Hradecký,

podplukovník Antonín Skrášek

Změny v charakteru ozbrojeného zápasu a jeho operací, způsobené změnami v kvalitách bojové techniky, zasahují všechny oblasti vojenského umění. Masové zavedení raketových zbraní do výzbroje armád si vynucuje revoluční změny v organizaci a vedení operací a boje a určuje jim kvalitativně nový charakter. Proto slova s. Chruščova z projevu 14. 1. 1960: „Začne-li však nyní válka, rozvinou se vojenské operace jinak...“ mají své hluboké opodstatnění a jsou důležitým závěrem sovětské vojenské vědy z hlediska určení charakteru ozbrojeného zápasu v příští možné válce.

Projev s. Chruščova a ministra obrany SSSR, maršála Malinovského, podtrhly obrovský význam raketových zbraní, jejich vliv na vojenské umění a na organizaci ozbrojených sil. Dnes, s odstupem více než jednoho roku, je nám již v podstatě zcela jasné, že raketové zbraně, vzhledem k svým kvalitativně novým vlastnostem, nejsou jen příčinou zřízení nového druhu vojska v ozbrojených silách SSSR, ale že jsou příčinou hlubokých a plným právem lze říci i kvalitativních změn ve způsobech vedení soudobých operací a boje.

Raketové zbraně s jadernou náloží se nezmocily v noci na 14. 1. 1960, ale jsou důsledkem rychlého a stálého rozvoje vědy a techniky, která se otázkami využití principu raketového motoru pro potřeby vojenství zabývala již v období před druhou světovou válkou, ale zvláště pak od doby, kdy pro jaderné nálože bylo třeba vynalézt vhodný dopravní prostředek na cíl. Že jsme se však začali intenzivně zabývat otázkami

vlivu raketových zbraní s jadernou náloží na vedení soudobých operací a boje až od začátku loňského roku, je zákonitým projevem trvale platného zákona, že každá nová zbraň či nový druh bojové techniky je s to ovlivnit formy vedení ozbrojeného zápasu až při jejich hromadném zavedení.

A tak počínaje prvním čtvrtletím roku 1960 jsme svědky značného úsilí na poli vojenskovědecké práce, zaměřeného k rozpracování otázek nového charakteru vedení boje a operací v podmínkách masového použití raketových zbraní s jadernou náloží, jakožto hlavního představitele nové palebné síly, která se stala rozhodujícím faktorem ozbrojeného zápasu a nejdůležitější složkou bojové a operační činnosti vojsk.

Sledujeme-li jednotlivé práce v oblasti vojenskoteoretického bádání a způsob rozpracování nových závěrů vojenské vědy, není bez zajímavosti jedna závažná skutečnost. Z hlediska **proporcionality** je daleko více pozornosti věnováno problematice útoku a daleko méně obraně. A to má svůj zákonitý odraz i v konkretizaci některých závěrů teorie do praxe, do velitelské přípravy velitelského sboru naší armády i do praktické přípravy a výcviku vojsk. Zkušenosti minulého i letošního roku dokazují, že většina našich velitelů i štábů v podstatě správně pochopila smysl nových závěrů vojenské vědy z hlediska vedení soudobých útočných operací a boje a že dovedou správně obecné závěry z oblasti strategie a operačního umění přenášet na stupeň operačně taktický i do oblasti

taktiky. Rozdílná situace je však v rozpracovávání problematiky soudobé obrany. Na tomto úseku jsme do značné míry zaostali.

☆

Jednou z důležitých základních otázek je vzájemný vztah útoku a obrany v soudobých podmínkách — viz článek generálmajora Knotka.

Socialistická vojenská věda a socialistické vojenské umění proto naprosto správně považují obranu za jeden z hlavních druhů bojové a operační činnosti vojsk i v soudobých podmínkách vedení boje a operace, i když přitom logicky a zákonitě staví v pořadí důležitosti na první místo útok.

Není proto žádného důvodu k podceňování nebo nedoceňování soudobé obrany vzhledem k značné ztrnulosti v chápání některých otázek je plně na místě věnovat rozpracování problematiky organizace a vedení obranného boje a obranných operací odpovídající pozornost.

Stav rozpracování otázek soudobé obrany jistě není tak kritický, ale je možné s plnou odpovědností tvrdit, že současný stav je obdobím určité „kriize obrany“, která není jen úkazem jednostranným, ale jevem, který lze pozorovat v celosvětovém měřítku — ve všech i kapitalistických armádách.

V několika studiích a úvahách, zveřejněných ve vojenském odborném tisku, byly sice řešeny zásadní otázky pojetí soudobé obrany, ale ve většině případů zůstalo řešení právě jen u těch obecných, zásadních otázek, které vzhledem k širokému pojetí nebyly „dotaženy do konce“. Tak jako u většiny ožehavých problémů se zpravidla projevuje určitá nejistota v uvádění nových zásad do praxe, tak je tomu i v tomto případě. Velitelé a štáby vojsk stojí dnes před těžkým úkolem — jak správně cvičit a připravovat vojska i k vedení obranného boje. A není řídkým

zjevem, že jak na poli teoretického myšlení a rozpracovávání praktických otázek organizace a vedení obranného boje, tak i při praktických zaštráňováních není potřebná jednotna v názorech a v uplatňování vytyčených obranných zásad. Tento nedostatek však netkví ve velitelích a vojácích, ale podle našeho názoru v tom, že otázky obrany nejsou dostatečně jasné a do hloubky rozpracovány na poli vojensko-teoretickém, a to tak, aby jasné a konkrétní závěry mohly sloužit vojskům k realizaci v praxi.

Obecné závěry o základních charakteristických rysech obrany v podmínkách soudobého boje a operací, ve kterých se shoduje většina autorů, jsou následující:

Vzhledem k charakteru soudobého boje a operací, které budou vedeny s rozhodnými cíli a úkoly, které nemůže nikdy splnit obrana, bude tato zpravidla nepřitelem nebo okolnostmi vynuceným a dočasným druhem boje.

V souladu s novým charakterem palebné a úderné síly vojsk silně pronikají do obrany prvky aktivity a manévrovosti.

Vývoj situace na jednotlivých směrech bojové a operační činnosti nebude obrana jako druh boje charakteristický pro celou operační nebo bojovou sestavu hrát stejnou úlohu v taktickém měřítku, jako v operačním nebo strategickém. Přitom v obranném boji nebo obranné operaci, v níž obrana je charakteristickým druhem boje pro celou bojovou či operační sestavu, lze v soudobých podmínkách mluvit především v taktickém a operačně taktickém měřítku — tedy do stupně vševojskové armády včetně.

Obrana bude zpravidla důsledkem nevýhodného poměru v palebné síle a bude proto kratší nebo delší vynucenou přestávkou útoku, charakterizovanou úporným bojem s převahou ne-

přítele o znovuzískání iniciativy a nadvlády v patebně síle.

Ze systému obrany mizí lineárnost a šablonovitost a obrana bude mít ve většině případů charakter spěšné zaujaté obrany.

Úsilí obrany nemusí být vyjadřováno nasyceností zvoleného prostoru živou silou a prostředky, ale především soustředěnými účinky palebné síly. Základem obrany přitom i nadále zůstává protitanková obrana, přičemž v závislosti na kvalitě protitankových prostředků, zvláště protitankových raket, bude v budoucnu možné jít protitankovými prostředky vstříc tankům nepřítele a nečekat na ně pasivně na místě.

Důležitým momentem obrany je správné pochopení zásady, že zámysl každé obranné operace musí být výrazem příštího přechodu do útoku, k čemuž musí být soustředěno veškeré úsilí palebné i úderné síly.

Úpornost obrany nikterak neztrácí na významu, zvláště v taktickém měřítku, což však nutno chápat v novém pojetí, které nemá nic společného s úporností obrany na místě — s pozičností. Manévrovost soudobé obrany musí mít vždy aktivní cíle a musí být zabezpečována úpornou obranou malých taktických jednotek.

Protizteče a protiúder budou i nadále jedním z hlavních projevů manérovosti a aktivity obrany a neztrácí nikterak na svém významu. Přitom však jedním z hlavních úkolů protiztečí a protiúderů bude zabránit nepříteli rozšiřovat vlny a rozptylovat útočnou sestavu, a tím vytvářet podmínky pro soustředěné údery raketových zbraní do zhuštěných sestav nepřítele.

Z hlediska těchto obecných zásad jsou vyvozovány další, ovšem zase jen obecně platné závěry, že obránné sestavy se nebudou v podstatě lišit od

sestav útočných a stejně tak, že šířka pásem bude přibližně stejná. A s otázkami bojové a operační sestavy je těsně spjata i problematika hloubky obrany a z tohoto hlediska i členění bojové a operační sestavy do šířky a hloubky. A to je jedna ze zcela konkrétních otázek, která je ve většině případů původcem mnohých „rozpaků“ při praktickém řešení obranného boje a obranných operací na jednotlivých stupních velení. Jisté je, že nelze stanovit žádnou šablonu, která by odpovídala onomu schematickému rozmístování prvků bojových a operačních sestav, která existovala při členění obrany na jednotlivá obranná postavení a pásma obrany, jejíž normy co do vzdálenosti i hloubky byly zakotveny v řádech a předpisech. To jsme si již řekli, že v soudobé obraně není místa pro schematicnost a šablonu. Ale na druhé straně nelze podle našeho názoru zůstat u druhého extrému, který je založen na přespřílišné volnosti, na tak obecné zásadě, která může mít odraz v diametrálně se lišících řešeních jedné a téže konkrétní situace. Přes respektování co největší samostatnosti a iniciativy velitelů a štábů všech stupňů je třeba podle našeho názoru stanovit konkrétnější zásady z hlediska členění bojové a operační sestavy v obranném boji a operaci, které při jejich respektování by stejně tak nikterak nesvazovaly iniciativu příslušného velitele a neměly by nic společného se šablonovitostí. A že lze takovéto konkrétnější závěry stanovit, toho důkazem je celá řada otázek z útočného boje.

Předpokladem však je, že chceme-li z obecného, všeobecně platného dojít ke konkrétnějšímu vymezení určité zásady, je třeba vycházet z reálných odůvodněných propočtů a rozborů a nezůstat jen na bázi nikterak nezdůvodněných názorů, které jsou často jen neujasněnou představou či domněnkou,

která nemůže být přesvědčivá. Vojenské umění, tedy ani problematika organizace a vedení obranného boje a operace, jakožto jednoho z hlavních druhů bojové a operační činnosti vojsk, není přece jen snůškou individuálních nezdůvodněných názorů jednotlivců, či kolektivů, ale jsou to závěry podložené vědeckým zkoumáním, zevšeobecněním obecně platných zásad ve spojitosti s konkrétními historickými podmínkami.

Jestliže jsme si v úvodu ukázali na některé obecně platné závěry o systému soudobé obrany z hlediska působení vlivu raketových zbraní a ostatní moderní vojenské techniky, a jestliže jsme došli k nedostatečně jasnému závěru na členění obranných sestav a na hloubku obrany, rozeberme si tento příklad podrobněji asi v tom smyslu, jak by se k jednotlivým dalším otázkám řešení problematiky systému obrany mělo podle našeho názoru přistupovat. Úvodem je třeba nutně představit, že dále řešený problém — **rozbor hloubky obrany a z toho vyplývající členění bojové a operační sestavy vojsk** — není a nemůže být zcela vyčerpávající a stejně tak všestranný. Je detailnějším rozpracováním jednoho z nutných a podle našeho názoru velmi důležitých hledisek, které je třeba brát plně v úvahu při řešení uvedené problematiky. Je vyjádřením správného respektování té nové kvality, která v tak rozsáhlé míře ovlivnila vedení soudobého boje a operace vcelku a tím více i systém obrany. Předpokládaná úvaha — studie — staví na konkrétních stávajících možnostech jednoho z rozhodujících činitelů — nepříteli. Vychází z jeho možností a zásad použití těch nejúčinnějších bojových prostředků — prostředků atomového napadení. Přitom bere v úvahu vytyčené obecné zásady o charakteru soudobého boje a operace

a vychází z jednoho z důležitých předpokladů a požadavků soudobé obrany, který spočívá v její odolnosti proti účinkům jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení.

Dosavadní organizace a systém obrany co do vzdálenosti jednotlivých pásem obrany byl výsledkem závislosti obrany na vlivech palebné podpory vojsk, který se vyvíjel v soulase s vlastnostmi zejména dělostřelectva a tanků. A tak vzdálenosti jednotlivých pásem obrany byly voleny tak, aby útočník byl vždy nucen přemísťovat svou základnu palebné síly — dělostřelectvo. Narůstající účinky dělostřeleckých granátů si postupně vynucovaly hlubší zapuštění obrany do země, čímž se zvětšoval rozsah prací a časová náročnost obrany. Atomové zbraně, jejichž hlavním prostředkem dopravy na cíl bylo do nedávné doby letectvo, si vynutily větší rozptýlenost prostředků obrany do šířky i hloubky a znásobily náročnost obrany na ženijní úpravy v celé její hloubce. **Základní tendence z hlediska vlivu nových bojových prostředků bylo zvětšování pásem činnosti v obraně jak do šířky, tak do hloubky a s tím související členění bojových a operačních sestav.**

Vysoká dynamičnost a manévrovost soudobého boje a operací radikálně zkracuje veškerá přípravná období na minimum, přičemž však požadavek odolnosti obrany proti jaderným zbraním, které mohou být dopraveny na cíl již efektivnějšími, rychlejšími a přesnějšími nosiči, trvá. Vzniká naprostý nedostatek času na ženijní úpravy terénu a zvětšeného významu nabývá další rozptýlení sil a prostředků s maximálním využitím ochranných vlastností terénu a vysoké manévrovosti vojsk.

Tyto skutečnosti, včetně základního požadavku obrany — vytvořit podmínky pro přechod do dalšího rozhodného

útočku, dočasnosti obrany, charakteru spěšně zaujaté obrany, přechodu do obrany v průběhu útočné operace a celé řady dalších činitelů, vyvolaly u některých autorů pochybnosti o nutnosti členění operační a bojové sestavy v obraně do hloubky. Nemalý význam při tom měla i okolnost, že se vycházelo ze zásady, že v bezprostředním dotyku s nepřítelem je nebezpečí úderů atomovými zbraněmi nepřítele poměrně menší, než v hloubce vlastní sestavy. Objevovaly se tudíž tendence většího rozptylování sestav do šířky než do hloubky. Na druhé straně ti, kteří vyvozovali závěry, že členění sestavy do hloubky je nadále správné a nutné, ne dost přesvědčivě dokumentovali, proč a do jaké hloubky nutno rozmisťovat druhé sledy a zálohy.

První varianta — členění sestav do šířky bez zbytečného vytváření velkých zranitelných druhých sledů a záloh vyplývala z koncepce, že vojska budou přecházet do obrany v útočných sestavách a zpravidla po vyčerpání všech možností k dalšímu pokračování v útoku — tedy zpravidla po zasazení všech nebo většiny záloh a druhých sledů. A protože se jeví nevýhodným provádět složitá přeskupení v dočasné obraně — přecházela vojska do obrany v podstatě z nezměněných sestavách — tedy s většinou sil a prostředků v prvním sledu. Jisté je, že nelze těmto názorům vytýkat úplnou nelogičnost — naopak. Ale další rozbor nám ukáže, že právě zde nebyla tato zásada dovedena do konce.

Druhá varianta — zdůrazňující nezbytnost členění obrany do hloubky se v podstatě nikterak nerozcházel s prosazující se tendencí, o které jsme se již zmínili při hodnocení vlivu atomových zbraní, ale taktéž zůstávala jen na „povrchu“ řešení problematiky. Vycházela z celkové, možno říci tradiční koncepce v intencích stávajících řádů a předpisů a proto jí nebylo lze vytýkat

též žádné podstatné nedostatky či nelogičnosti.

Řešení obou problémů a oběma závěrům chybělo však to hlavní, to, co by vědecky podepřelo jejich správnost.

Velmi důležitým faktorem, který sehrál značnou roli při vyřešení problematiky členění systému obrany z hlediska prostorového, byla neujasněnost prostředků atomového napadení nepřítele.

Často se prostředky paušalizovaly — přeceňovaly či nedoceňovaly, často se uvažovalo o stejných prostředcích na straně útočníka i obránce apod. Nežádka se používala teze, že mohutnost účinků jaderných zbraní — účinků palné síly — narůstá v hloubce a že prostory soustředění druhých sledů a záloh v obraně jsou tedy pod účinky těchto úderů.

Složitost situace se nejvíce v současné době v řešení systému obrany co do prostorového učlenění na taktickém stupni — lépe řečeno z hlediska malých jednotek. I když je zde celá řada problémů, které bude a je třeba řešit, je jisté, že změny nebudou takového zásadního rázu. Problematika se stává složitou na stupni operačně taktickém, konkrétně z hlediska obrany svazků a vševojskové armády.

☆

Rozebereme si tedy variantu obranné operace vševojskové armády, a to právě z hlediska prostorového členění obrany, z hlediska členění operační sestavy armády a bojových sestav svazků co do hloubky vzhledem k tomu nejzávažnějšímu požadavku — odolnosti obrany proti účinkům jaderných zbraní, což je v podstatě i důležitý předpoklad k uchování bojeschopnosti armády a svazků k možnosti pokračovat v dalším útoku po vytvoření příznivých podmínek.

Obranné pásmo vševojskové armády

odpovídá zhruba užívaným normám útočného pásma americké polní armády ve složení tří armádních sborů o čtyřech svazcích — celkem 12 svazků. Takto organizovaná americká polní armáda může útočit zhruba v pásmu 100 až 180 km a úkoly jsou jí ukládány do hloubky 150—250 km. Podle zkušeností

z posledních cvičení provedených na západě může být k splnění úkolu americké polní armády přiděleno 120—160 jaderných nábojů.

Podívejme se podrobněji, jaké má americká polní armáda k dopravě jaderných náloží k dispozici nosiče — prostředky atomového napadení.

a) Organické prostředky svazků:

— houfnice 203,2 mm u každé divize à 4 hlavně	48 nosičů
— dělostřelecké rakety Honest John u každého svazku	24 nosičů

b) Organické prostředky armádních sborů

— oddíl řízených střel Lacrosse — u každého sboru 1 oddíl à 4 zařízení	12 nosičů
--	-----------

Celkem organických prostředků atomového napadení 84 nosičů

c) Posilové prostředky polní armády:

— jedna skupina řízených střel Redstone (à 2)	2 nosiče
— tři oddíly řízených střel Corporal (à 3)	9 nosičů
— devět oddílů dělostřeleckých raket Honest John (à 4)	36 nosičů
— jeden oddíl kanónů 280 mm	6 nosičů
— dvanáct oddílů samohybných houfnic 203,2 mm (à 4)	48 nosičů

Celkem posilových prostředků atomového napadení 101

Z tohoto přehledu nám vychází, že polní armáda může mít k dispozici k provedení jaderných úderů za útočné operace zhruba 185 nosičů.

Podrobnějším rozborom docházíme k tomu, že 174 nosičů (= houfnice 203,2 mm, kanóny 280 mm, dělostřelecké rakety Honest John a řízené střely Lacrosse) jsou taktického dosahu. To reprezentuje 94 % celkového počtu nosičů jaderných náloží. Operačně taktického dosahu je 9 nosičů, tj. 5 % celkového počtu (jsou to řízené střely Corporal) a 2 nosiče operačního dosahu, tj. 1 % (řízené střely Redstone).

Tato čísla dokumentují skutečnost, že 94 % z pozemních nosičů jaderných náloží může být použito výlučně do taktické hloubky naší sestavy, to znamená do hloubky 20—25 km od předního okraje a jen 6 % jich může působit do operačně taktické a operační hloubky.

Jaký dílčí závěr nám z těchto nezvratných fakt vyplývá? Že intenzita účinků jaderných úderů bude daleko největší v taktické hloubce a že síly a prostředky rozmístěné v taktické hloubce = do 25 km od předního okraje, budou v účinném dostřelu 94 % veškerých nosičů jaderných nábojů pozemních sil.

Tato skutečnost však nám dokazuje i další stránku věci. Zmínili jsme se již v předchozí části, že nezřídka se vychází ze zásady, že intenzita účinků palebné síly bude vzhledem k využití raketových zbraní narůstat do hloubky. A tato vcelku jednoduchá demonstrace skutečného stavu a možností nás přesvědčuje o nesprávnosti takto jednoznačně chápáném závěru. Jak je vidět, i když pomijíme nosiče patřící do kategorie vzdušných sil — těch však bude používáno vcelku v malém pro-

centu pro podporu polní armády — je maximální intenzita účinků palebné síly v taktické hloubce.

Počet nosičů jaderných náloží však není a nemůže být jediným hlediskem při posuzování intenzity účinků palebné síly jaderných zbraní útočné operace americké polní armády.

Dalším nutným činitelem, který se svými důsledky musí odrazit i v systému naší obrany v soudobých podmín-

kách, je pravděpodobný počet jaderných úderů a jejich účinnost vzhledem k tritologovému ekvivalentu použitých ráží jaderných náloží.

Pomůckou a dosti reálným vodítkem k posouzení tohoto faktoru nám jistě poslouží následující tabulka a schéma: Varianta rozdělení přidělených jaderných nábojů podle tritologového ekvivalentu a ničivých účinků americké polní armády pro útočnou operaci.

Ráž v kt	Počet nábojů	Celkový tritologový ekvivalent	Plošná účinnost jednoho úderu na živou sílu v okopech při optimální výšce výbuchu v km ²	Celková prostorová účinnost v km ²	Prostředky dopravy na cíl	Pozn. (dosah v km)
2	64	128	0,4	26	Honest John	20—25
15	20	300	1,5	30	kanón 280 mm	
20	22	440	2	44	houf. 203,2mm	
Celkem v hloubce 20—25 km	106	868		100		
75	4	300	3,3	13	Corporal	120 km
100	4	400	5	20		
Celkem v hloubce od 20 do 90 km	8	700		33		
200	4	800	7	28	Redstone	800 km
500	1	500	12		Redstone	
Celkem v hloubce od 90 do 200 km	5	1300		40		
Celkem v celé hloubce	119	2868		173		

Promítneme si tuto tabulku do schématu, které bude vyjadřovat prostorové použití jaderných náloží.

Schéma vychází z šířky útočného pásma americké polní armády 150 km, což odpovídá zhruba i šířce obranného pásma naší vševojskové armády.

Plocha: 17 000 km²

Počet úderů	5	= 5 % celkového množství	
kilotonáž	1300 kt	= 40 % celkového množství	
umlčená plocha	40 km ²	= 0,2 % celkové plochy	Redstone
tj. jeden úder zhruba na 3400 km ²			

Plocha: 10 000 km²

Počet úderů	8	= 7 % celkového počtu	
kilotonáž	700 kt	= 24 % celkového počtu	
umlčená plocha	20 km ²	= 0,3 % celkové plochy	Corporal
tj. jeden úder zhruba na 1250 km ²			

Plocha 3000 km²

Počet úderů	106	= 88 % celkového počtu	Honest John
kilotonáž	868 kt	= 30 % celkového počtu	kanón 280 mm
umlčená plocha	100 km ²	= 3,3 % celkové plochy	Lacrosse
			Houf. 203,2 mm
			klas. dělostřel.

Bezpečnostní pásmo atomových úderů

Poznámka:

Celková plocha útočného pásma (zhruba i obranného pásma) armády 30 000 km²

Celkový počet jaderných úderů 119

Celková kilotonáž 2868 kt

Celková plocha umlčení 173 km² = 0,6 celkové plochy pásma

Na jeden úder připadá 257 km²

1 kt připadá na 10 km²

Z uvedeného schématu vyplývá, že z celkového počtu jaderných úderů připadá:

na hloubku od 3 do 20 km — 106 úderů, tj. 88 % v kilotonáži 868 kt, tj. 30 %,

na hloubku od 20 do 90 km — 8 úderů, tj. 7 % v kilotonáži 700 kt, tj. 24 %,

na hloubku od 90 do 200 km — 5 úderů, tj. 5 % v kilotonáži 1300 kt, tj. 46 %.

Propočet nám ukazuje, že **maximální počet úderů je veden do hloubky**

3—20 km, v níž také dochází k největšímu potenciálnímu umlčení plochy 100 km² z celkové plochy 3000 km², tj. 3,3 %. Počet úderů do hloubky 20 až 30 km pronikavě klesá i když se podstatně zvyšuje tritolový ekvivalent použité munice.

Tak například v prostoru od 20 do 90 km bylo použito 8 úderů v celkové hodnotě 700 kt. Touto kilotonáží byla umlčena plocha jen 33 km², což je 0,3 % z celkové plochy 10 000 km². A ještě nižší hodnoty umlčení prostoru bylo dosaženo v hloubce 90 až 200 km, v níž

za předpokladu použití úderů v hodnotě 1300 kt byla umlčena plocha 40 km², tj. 0,2 % z celkové plochy 17 000 km².

Jak jsem se již zmínil, nejsou v těchto propočtech započteny údery jadernou municí uskutečňované letectvem. Přestože taktické letectvo bude provádět údery v celé hloubce útočného (tedy i obranného) pásma a i když jejich intenzita narůstá s hloubkou, v zásadě propočítané proporce umlčení jednotlivých prostorů nedoznají podstatných změn.

A tak máme konkrétními údaji doložený závěr, který spočívá v tom, že maximum úderů jaderných zbraní podle stávajících možností a koncepcí nepřítele může být vedeno do hloubky 3–20 km, v níž také dochází k největšímu prostorovému umlčení obránce. S narůstáním hloubky se zmenšuje počet jaderných úderů a i když se zvyšuje kilotonáž jaderných nábojů, nezvyšuje se úměrně plošný účinek, ale možnosti prostorového umlčení obrany protivníka (jeho sestavy) se snižují.

Do hloubky zhruba 20 km působí též maximum sil a prostředků průzkumu. Proto z tohoto prostoru budou nepřítelem získávány nejhodnotnější podklady pro použití jaderných zbraní a bude v něm dosahováno nejúčinnějšího jejich využití. Kromě toho bude do hloubky zhruba 10 km působit též většina hlavního — klasického dělostřelectva.

Vidíme proto jednoznačně, že k maximální koncentraci palebné síly nepřítele — útočníka — bude docházet v hloubce zhruba od 3 do 10 km.

Jaké závěry vyplývají tedy z těchto skutečností pro zobecnění zásad prostorového členění obrany a uspořádání operační sestavy armády a bojových sestav divizí z hlediska odolnosti a ochrany proti účinkům jaderných zbraní.

Především se rysuje požadavek členit operační a bojové sestavy tak, aby

hlavní síly byly pokud možno v těch prostorech, které jsou vzhledem k možnostem prostředků nepřítele nejméně zranitelné.

A jestliže budeme vycházet z rozhodující úlohy druhých sledů a záloh, jejichž zachování bojeschopnosti bude mít velký význam pro splnění konečného cíle každé obrany — přechod do rozhodného útoku — lze tvrdit, že hlavní síly operační i bojové sestavy budou reprezentovány právě druhými sledy a zálohami. Jednotky v dotyku nebudou proto představovat hlavní síly a budou proto poměrně slabší.

Vytvářet operační a bojovou sestavu s hlavními silami v druhých sledech a zálohách se pochopitelně neobejde bez nutnosti provést s příchodem do obrany určitá přeskupení, zvláště v situacích, kdy přechod do obrany bude důsledkem neúspěšné se rozvíjejícího útoku. Provedení přeskupení — vlastně manévru silami a prostředky, charakterizované ve většině případů pohybem od fronty — vytažením zvláště tankových svazků, nejví se sice nejvýhodnějším, ale z hlediska konečného efektu i z hlediska zvětšené manévrové schopnosti vysoce mechanizovaných a motorizovaných svazků a útvarů se nezdá být tak velkým problémem a překážkou.

Jestliže budeme vycházet ze stávající organizace vševojskové armády a svazků a z předpokladu, že prapory budou těmi jednotkami, které jsou s to plnit i samostatné obranné úkoly na směrech, pak zbývá do hlavní — stanovit na základě uvedeného rozboru obrannou zásadu — do jaké hloubky umisťovat druhé sledy a zálohy na jednotlivých stupních velení.

A posuzováno z hlediska odolnosti obranné sestavy proti účinkům jaderných zbraní nepřítele vzhledem k jeho možnostem se jeví nejúčelnějším umisťovat:

— druhé sledy a zálohy prvosledových pluků v hloubce 10—15 km od předního okraje,

— druhé sledy a zálohy divízi prvního sledu armády za hranici 20 km,

— druhé sledy a zálohy vševojskové armády v hloubce nad 90 km.

Takovýmto členěním obranné sestavy do hloubky lze v podstatné míře zmenšit pravděpodobnost zásahu a jejich zničení jadernými zbraněmi nepřítele.

Srovnáním si velikosti prostorů soustředění druhých sledů a záloh se schématem, které nám dokumentuje možnosti nepřítele, pak nám jasně vyplývá opodstatnění tohoto členění.

Vezměme si pro demonstraci příklad, že v druhém sledu vševojskové armády budou soustředěny 2 tankové divize v hloubce nad 90 km. Jejich prostory soustředění reprezentují zhruba 2krát $300 \text{ km}^2 = \text{asi } 600 \text{ km}^2$. Při tom nepřítel má k dispozici podle uvedené varianty 5 úderů s možností umlčení plochy 40 km^2 (celková kilotonáž 1300 kt). Budeme-li to brát schematicky, pak pozemními prostředky atomového napadení je pravděpodobnost vyřazení vyjádřena poměrem 600 : 40. A budeme-li brát za cíl pro jeden úder pluk v prostoru soustředění, pak z 8 vševojskových pluků (dvou tankových divízi) je pravděpodobnost vyřazení dána poměrem 8 pluků : 5 možným úderům.

Daleko markantněji by nám však ukázal účelnost takového členění

obránné sestavy příklad umístění druhého sledu svazku v hloubce do 20 km a naopak v hloubce nad 20 km.

Rozmezí 20—25 km je právě to nejmarkantnější — neboť do hloubky do 20 km může nepřítel použít 88 % celkového počtu jaderných náloží, kdežto nad 20 km jen 12 %.

Další požadavek vyplývající z uvedeného rozboru spočívá v tom, že je třeba obrannou sestavu jak prvních sledů, tak záloh či druhých sledů, rozptýlovat pokud možno na menší celky — aby jedním úderem bylo vyřazeno co nejmenší množství živé síly a prostředků. Systém rotních uzlů a prostorů se při tom jeví jako nejvýhodnější. Přitom vzhledem k větším rážím jaderných nábojů v hloubce se jeví nutno vzdálenost jednotlivých uzlů obrany a prostorů soustředění do hloubky úměrně zvětšovat. To však jsou běžné známé zásady ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení a proto je nepokládáme za nutné dále rozvádět.

Z hlediska uvedených norem členění obranné sestavy do hloubky by se mohla vyskytnout námitka, zda uvedená vzdálenosti umístování druhých sledů a záloh nebudou na překážku jejich včasného zásahu a provedení manévru k protiztečím a protiúderům.

Podle našeho názoru i když jde o zvětšení vzdálenosti zvláště na stupni pluku a divize, jsou přesto odpovídající soudobému zvýšení manévrové schopnosti vojsk.

Závěrem bychom chtěli podotknout, že tato úvaha je nutně jen pokusem o řešení jedné z dílčích otázek systému soudobé obrany, která měla názorně dokumentovat význam členění obrany do hloubky.

Jestliže tyto naše úvahy vzbudí diskusi k uvedeným i dalším problémům soudobé obrany, bude podle našeho názoru cíl, který jsme si vytkli, splněn.

Prameny: vlastní studie

Zprav 51-25

kpt. E. Novák:

Použití prostředků atomového napadení v útočné operaci polní armády USA. Sborník vel.

dělostřelectva 1/1960.